

Anita Olofsson

Huvudmannskapet inom skolhälsovården

Bakgrund

Verksamhetschefen har tillsammans med chefen för Enheten för Elevstöd konstaterat att det finns behov av att klargöra ansvarsförhållandena inom skolhälsovården, se över omfattningen och fördelningen av skolhälsovård inom den kommunala grundskolan och de fristående skolor som köper skolhälsovård från kommunen, samt lämna förslag hur fördelningen av skolhälsovård kan göras utifrån fastställda kriterier.

Det finns också behov att utreda de juridiska förutsättningarna/villkoren vad gäller omfattning och förbehåll för ägarskap av och ansvar för den dokumentation som skrivs och lagras analogt och digitalt

Socialstyrelsens allmänna råd angående verksamhetschef inom hälso- och sjukvård

Sedan den 1 januari 1997 finns i Hälso- och sjukvårdslagen bestämmelser om ledningen av hälso- och sjukvården. Inom all hälso- och sjukvård ska finnas en verksamhetschef som svarar för verksamheten och som har det samlade ledningsansvaret. Verksamhetschefen representerar vårdgivaren och det är vårdgivaren som ansvarar för att verksamhetschef utses. Verksamhetschefens ansvar frångår inte andra befattningshavare deras yrkesansvar.

Med vårdgivare menas fysisk eller juridisk person som bedriver hälso- och sjukvård. I kommunen ska ledningen av hälso- och sjukvården utövas av en eller flera nämnder. Bestämmelserna om verksamhetschef gäller för all hälso- och sjukvård, således även för skolhälsovården. Vårdgivaren har ansvar för att ledningen av verksamheten organiseras så, att den tillgodoser kraven på hög patientsäkerhet och god kvalitet samt främjar kostnadseffektiviteten. Det är vårdgivaren som bestämmer vilka befogenheter, rättigheter och skyldigheter, samt vilket ansvar, utöver det författningsreglerade ansvaret, verksamhetschefen ska ha. Verksamhetschefen måste inte ha hälso- och sjukvårdsutbildning. Det väsentliga är att verksamhetschefen ska kunna leda verksamheten och tillgodose kravet på högsta möjliga patientsäkerhet inom verksamheten. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.¹ Verksamhetschefen har det samlade ledningsansvaret och detta kan inte överlätas på annan befattningshavare. Vissa ledningsupp-

---

¹ SHL 31§

gifter kan uppdras åt enskild befattningshavare.² Verksamhetschefen får bestämma över vård och behandling enbart om han/hon har tillräcklig kompetens och erfarenhet för detta.³ Verksamhetschefen måste – i avsaknad av kompetens och erfarenhet - uppdra till någon annan inom verksamheten, t ex. skolläkare, att utföra enskilda ledningsuppgifter såsom diagnostik eller vård och behandling av enskilda patienter.

Skolhälsovårdens uppdrag

Skolhälsovårdens uppdrag formuleras i Skollagen 14 kap 2§.

” Skolhälsovården har till ändamål att följa elevernas utveckling, bevara och förbättra deras själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sundare levnadsvanor hos dem.

Skolhälsovården ska främst vara förebyggande. Den ska omfatta hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser. För elever i särskolan och specialskolan ska i skolhälsovården också ingå särskilda undersökningar som föranleds av deras funktionshinder.”

Skolhälsovård i Täby kommun

Organisation av skolhälsovården

I Täby kommun är barn- och grundskolenämnden huvudman/vårdgivare för skolhälsovården inom den kommunala grundskolan. Rektor /enhetschef för Enheten för Elevstöd har uppdraget som verksamhetschef för skolhälsovården inom grundskolan. Skolläkare och skolsköterskor är anställda i Täby kommun och tillhör organisatoriskt Enheten för Elevstöd. Enheten för Elevstöd ”säljer” skolhälsovård till de kommunala grundskolorna och några av de fristående grundskolorna. Omfattningen av skolhälsovård regleras i ett avtal som upprättas varje läsår mellan rektor och Enheten för Elevstöd.

Fördelningen av resurser inom skolhälsovården inom den kommunala grundskolan och fristående grundskolor vårterminen 2008 framgår av tabellen i Bilaga 1.

Av tabellen framgår att 0,045 timme skolhälsovård per vecka/elev är ett genomsnitt i den kommunala grundskolan och 0,046 tim/v i de fristående skolorna. Antalet vt/elev varierar mellan 0,031 och 0,095 (0,167 för Jag kan Skolan är ett värde som grundar sig på alltför få elever). Antalet skolhälsovårdstimmar tilldelas utifrån vad skolorna begärt och tillgängliga resurser, utifrån varje rektors, ofta ekonomiska, bedömning. Antalet timmar grundar sig inte på en enhetlig bedömning utifrån Skollagens krav eller fastställda riktlinjer för kvalitetsnivån inom skolhälsovården. Om skillnaderna i antalet tilldelade timmar blir stora kan det påverka huvudmannens möjligheter att erbjuda en likvärdig skolhälsovård i varje skola.

---

² SHL 29§

⁴ SHL 29§

Slutsatser och förslag

Skolhälsovården i Täby är en välfungerande verksamhet där skolsköterskorna och skolläkare besitter god kompetens. För att kunna omsätta innehållet i Skollagen till praktisk verksamhet och för att kunna utvärdera om skolhälsovården uppnår de krav som ställs i Skollagen och i Socialstyrelsens riktlinjer behövs ett verktyg i form av styrdokument.

Riktlinjer för kvalitetsnivån inom skolhälsovården måste därför utarbetas. Riktlinjerna ska bestämma omfattningen av skolhälsovård grundat på antal elever, åldersgrupper, skolhälsovårdens generella åtaganden för vaccination och hälsokontroller och andra mer individuella förutsättningar

Det ”säljsystem” som används i Täby kommuns skolhälsovård kräver ett tydliggörande av ansvar och rollfördelning. Ansvarsfrågan kring hanteringen av den dokumentation som upprättas, såväl analogt som digitalt, inom skolhälsovården bör klargöras. Det är oklart om ansvaret för hanteringen tillkommer respektive skola eller Enheten för Elevstöd. Ansvar och ägarskap för de handlingar som hanteras av de fristående skolor som köper skolhälsovård av Täby kommun behöver också utredas.

Med utgångspunkt från ovanstående föreslås att verksamhetschefen får i uppdrag att utarbeta riktlinjer för kvalitetsnivån inom skolhälsovården i grundskolan med utgångspunkt från Skollagens krav och Socialstyrelsens riktlinjer. Riktlinjerna ska bestämma kvalitetsnivån inom skolhälsovården relaterat till antal elever och beskriva rutiner för uppföljning och utvärdering. Rapport lämnas till nämnden senast i december 2008

Vidare föreslås att verksamhetschefen får i uppdrag att utreda de juridiska ansvarsförhållandena vad gäller huvudmannskapet för skolhälsovården i grundskolan, samt ansvaret för hanteringen av den dokumentation som skrivs och lagras analogt och digitalt. Ansvar och rollfördelning mellan de olika aktörerna ska framgå tydligt, framförallt mellan rektor och Enheten för Elevstöd. Rapport lämnas till nämnden senast i mars 2009

Bilaga 1 Kommunala skolor skolhälsovård år 2008
Fristående skolor skolhälsovård år 2008